

Antal István

A KORSÓ MEG A KÚT

Addig jár a korszó a kútra, amíg meg nem basszák a lányt, aki odaviszi. Mindenki ismeri az idevonatkozó történetet.

Gondolom, jelen esetben nem lenne teljesen haszontalan, ha meghagynánk a korszót az egyetemes irodalomtörténet szakembereinek. Nem lévén elhivatott filosz, megpróbálom learatni a példázat kevésbé látványos sorsú szereplőjének, a korszót hordó (és nem hordókorszó) lány életében bekövetkező fordulatok gyümölcseit. Nem pályázom Brecht, Kleist vagy Goya sikereire és hírnevére sem. A korszó sorsát befolyásoló aktus elkövetésének pillanatképe pedig egyelőre annyira intenzíven foglalkoztatja fantáziámat, hogy az aktus lehetséges variációin túl semmiféle inspirációt nem érzek annak következményeire gondolni. Tehát bőven előfordulhat, hogy nemcsak Goyáig, de a gólyáig sem jutok el ősz előtt. Addigra gyermekeket hordozó madarak már régen elrepülnek melegebb éghajlatra, a Cigányfűrő című, kisebbségi szemléletű, kulturális értesítő pedig lehet, hogy megszűnik. Szárnyak és papír nélkül ülök majd magamban, mint egy törött korszóból ittmaradó cserép.

Az egyszerűség kedvéért vegyük komolyan magunkat, és ne tételezzük fel, hogy a korszó köcsög. Gondoljuk azt, hogy a leányt ért inzultus heteroszexuális természetű. Nem azért, mintha előítélettel viseltetnék az azonos neműek között bonyolódó szexuális tömegközlekedés vagy különbejáratú, privát szolgálmi utak eseményei iránt, hanem azért, mert azt szeretném, hogy legyen csak ez a lány az általános alany metaforikus megtestesítője, és sem az én írásművészetem, sem feltételezett olvasóim asszociációs érzékenysége nem annyira kifinomult, hogy egy ennyire szerény példázat eseményeinek végigkövetésekor belső vagy külső értelemben travesztált általános alany(ok)hoz mérhessük be magunkat. Ne tételezzük fel (még) azt sem továbbá, hogy a korszós lányt coitaló partner egyben annak férje is. Részben ellentmond ennek a példázat közismert szövege, amely évszázadok óta lányról, és nem asszonyról, beszél. Itt nemcsak édes anyanyelvünk árnylatokban gazdag distinkcióira hivatkozhatom, hanem az általam ismert idegennyelvű variációk is egyértelműen a „girl”, illetve „Mädchen” és nem a „woman” vagy „Frau” változatokat részesíti előnyben. Finnugor nyelvész ismerőseim hivatkoznak ugyan baráti beszélgetések során néhány olyan, lappföldi nyelvjárásokban továbbélő, változatra, ahol elmosódik az indogermán nyelvekben általánosnak tekinthető különbségtétel, de egyrészt elismerik, hogy ezek a változatok a többnejűség „virágkorának” időszakából maradtak fenn, másrészt még ők is csak több liter bor

vagy valamelyest kevesebb űrmértékű égetett szesz elfogasztása után vetemednek ezeknek a nyelvrégészeti leleleteknek emlegetésére. Odáig azonban még ők sem merészkednek soha, hogy az egyértelmű „asszony” alak prioritását bizonyítani próbálnák. (Itt kell mellékés, de járulékos példaként megemlítenem, főként a bölcsészlányok kedvéért, Edgár Allén Poe nevét A kút és az inga című elbeszélése kapcsán. Mint az közismert, az inga szó a „linga” kifejezésnek évszázadok és száz meg száz kilométerek vándorlásai során elcsökevényesedett alakja. Ez utóbbi szinonima pedig az európai, főként a latin nyelvek családjában magát a nyelvet, a szankszrit ősforrásnál pedig a férfiak nemi szervét jelöli. Az összefüggést bárki bölcsen beláthatja, ha felidézi magában az inga jellegzetes pendulum-mozgását, és hozzádúdolja – nem túl hangosan – a tik-tak, tik-tak szópárt.)

Nem szívesen tekinteném továbbá a szexuális találkozás hímtagját (mármint a kisebbik hímtag tulajdonosát és működtetőjét) a példázatban szereplő, feltehetően (de nem bizonyíthatóan) ifjú hölgy férjének azért sem, mert csak a közeli jövőben kerül a Parlament elé a házasságon belüli, a nő hátrányára elkövetett nemi erőszak kérdése. Lévéen, egyrészt jó állampolgár, másrészt jó, de nem kevésbé heves indulatokban gazdag férj, sem a honatyáknak és honanyáknak, sem a jogi megvilágosodás eljövendő állapotában euforizáló feleségemnek ötleteket adni – magam ellenére – nem akarok. Nem beszélve arról, hogy az ezután kidolgozandó törvényi tényállások ismeretének hiányában, saját jogkövető vagy jogellenes magatartási formáim kialakítását is csak a jövő hozhatja meg.

Egyébként sincs ínyemre a politizálásnak, ráadásul a politizálás nálunk tapasztalhatóan alacsony szintjének, semmilyen formája. Legyen az ember köz- vagy magáníró, elmélkedjen egy ombudsman teóriáin vagy egy ombudswoman tomporán, a politika mindenképpen túlságosan alacsony szinten veti fel az élet kérdéseit, és mindig önmagát gerjesztő, hazug módon.

A kérdés, és ez nem megvetendő, hogy mit akar a lány? Miért megy a kúthoz? Hol hagyta a vízcsapot? Miért nincs közművesítve a telep? A falu?

Jó, most közművesítik. Kék munkaruhás, bézbólsapkás munkások, szám szerint öten, fúrják a talajt a közművészet ügyében. Lehet, hogy szegény lány, aki tizenhat éves korában a második általánosból általánosan kimaradt, és egyébként is pösze, a kemény *k* és a fityegő *fk* közötti tonális különbségtétel sikertelen vagy tévesen értelmezett megkísérlése

közben bukta el a lányságát. Azt gondolta, hogy az átmenet szellemében, első lépésként megteszi a kemény fis, és azután majd lefíleg az elképzelt lágyságig. Tudniillik, az volt a baj, hogy az öt bézbólosból négy elment a falu közepén lévő kocsmába. A leghülyébb ötödik pedig ottmaradt a terepen ($r \neq 1$), azzal a feladattal, hogy várja meg a többit, amíg visszajönnek. A maradékötödik, szegény, olyan hülye volt, hogy – bár megmagyarázták neki – ami késik, nem múlik, képtelen volt megszokni, ahogy ami viszont múlik (pl.: az idő), az önmagában rém unalmas, lévén, csak tömegében, és akkor is csak utólag, érzékelhető, mert anyagtalan. „Huh, de elment az idő”, gondolhatta magában, majd körülnézve hozzátette, „és ezek még nincsenek sehol”. Kijelentése alapvetően és önmegtévesztő módon eufémisztikus volt, mert nagyon jól tudta, hogy a többiek hol vannak. Hol van az a „valahol”, ahol éppen vannak. A kocsmában spiritualizálják anyag-mivoltukat. Ami a tudatlan és balek, maródi, ötödik munkás szempontjából filozófiai értelemben azt jelentette, hogy spirituális környezetének elviselhetetlenné nehezédő anyagtalanságát nem kompenzálhatta a fizikai valóság azon anyagszerű képével, melyen (melyben?) megláthatta volna az általa hiányolt, elbitangolt négyek (bandájának) részegségtől dülöngélő tagjait (némelyiket bizony pisiléshez előgyűrött, össze-vissza csordogáló hímtaggal). Nem projiciálhatta bele a tudattalanjában önmagáról megjelenő képet a fizikai valóság eme, fizikai tényszerűséggel megjelenő képébe. Önmaga bennsejében rekedt az önmagát identizáló, tudatalatti, vizuális jel/enség#énség, mint (a történetben nem szereplő) Katiban a gyerek. Sem a régi, sem az új hiányérzetével nem tudott már együttélni; ez forradalmi helyzet. Előkapta indulattal a hozzá legközelebb eső tárgyat, és az – önálló – emberré válás első gesztusaként, játszani kezdett vele. Ez a tárgy a saját hímtagja volt. Mint rájött: kézi meghajtású biorobot.

Ekkor ért a kúthoz a lány, hogy tiszta vizet öntsön a korsóba, de szerencséjére (vagy balszerencséjére) csak csapot talált. Azon nyomban (azon a nyomon?) közművesítettek magukat, és egy örökérvényű közmondást hagytak az emberiség eljövendő nemzedékeire. Azóta a közmunkások félnek a korsótól, és a veszélyérzet kompenzálásaként, fogadásból megeszik, vagy megharapják korsóikat a falusi vagy külvárosi kocszmákban.

Persze, ez csak az egyik lehetséges magyarázat. Az optimistább vagy földhözragadtabb történet.

Minden legendának van egy rémtörténeti gyökere is. A falu kútjába ereszkedett, vagy magát oda a föld alól befúró, ocsmány szörnyetegről, aki nem átalija kénköves valagát a település ivóellátását biztosító, friss artézi vízben áztatni, miközben azt hirdeti, hogy csak egy gyöngye, fejjér szűzleány megtötykölésének árán hagyja megint vízhez jutni a lakosokat.

A falulakói, mondjuk, nem túlzottan ijedtek meg a szörny fenyegetésétől. Részben azért nem, mert a férfiak úgyis csak a pálinkát meg a maffiózóktól beszerzett metilalkoholt itták

a kocsmában, másrészt pedig azért nem, mert az asszonyok is rákaptak az italtra. Megutálták, megunták a főzést. A faluban bőséggel kínálta a finom falatokat a nemrég megnyílt McDonald's, és az önkormányzat elnöke megígérte az embereknek, hogy ha újra megválasztják, a következő menet során elhozza a faluba a Pizza Hutot is. Úgy éltek hát mindannyian, mint az olajosok a Dallasban. Baj csak az volt, hogy kiesett a focicsapat a megyei II-ből, de már levajazták a maffiával, hogy őszre lesz öt ukrán, honosított álnéven az egykori Déli Hadseregéből.

Nem lett volna semmi gáz, ha egy idióta vállalkozó nem akar fürdőparadicsomot csinálni a helységből. Ekkor derült, a kút vizsgálata során, napfényre az elefeledett, nagy unalomban és nyomorban élő szörny jelenléte. A vállalkozó, nyilván Loch Ness népszerűségéből és időtálló jövedelmezőségéből kiindulva, ragaszkodott ahhoz, hogy a vízparadicsom a szörny nevét (Hajdú Böszörmény) viselje. A szörny ehhez nem járult hozzá, továbbá azt sem vállalta, hogy szülői vagy hatósági hozzájárulás és egyházi áldás hiányában összeadjon házasulandó párokat. Elvállalta viszont a frissiben létrehozott helyi borrend titkos fősatrapájának címét, valamint azt, hogy minden pénteken üres Versatile ceruzatokból kilő az elpenészedett kútból egy papírgalacsint, amelynek leesési helyén a vállalkozó elrejtett marmonkannából fürdővizet fakaszt.

A szörny nem is kért szolgálatiért mást, mint egy hajadont (az érintetlenség kritériumáról, ebben az esetben, a fennmaradt kódexek nem tesznek említést). Tudniillik, valamikor Jean Cocteau-nak A szép és a szörnyeteg című filmje volt a kedvence. (A kút falát még ma is, ennyi idővel a szörny halála után, Jean Marais-portrék díszítik, de arról nincs adat, hogy Cocteau és Marais homoszexualitásáról és egymás iránti vonzalmáról Hajdú Böszörmény tudott-e.)

A lényeg a lényeg: ez a kívánság lett a szörny veszte. Az egyébként mindenre elszánt, és a helyi önkormányzat meg a vállalkozó által busásan megfizetett konzumnő, miközben egy erre a célra rendszeresített csigakötelen a felajzott Hajdú tartózkodási helyének irányába ereszkedett lefelé, a javító-nevelő közmunkára ítélt csigakezelő látása az aznap elfogyasztott metilalkohol következtében elhomályosult. A csigakezelő – megvakulástól tartva – pánikba esett, és elengedve a kötelet, szemeit, rövid ideig, vadul dörzsölni kezdte. A meglódult kötél mozgásától a konzumnő is megijedt, és ösztönösen a kötélnélhez kapott. Egy rövid pillanatig tartott csak ugyan ez a kellemetlen intermezzo, mert a csigakezelő hamar felismerte, hogy nem veszítette el örökre a látását, csak a vércukorszintje hirtelen és radikálisan lezuhant, amit azonnal helyre is billentett a zsebéből előkapott, kis laposüvegből. Ez a rövidke pillanat is elegendő volt azonban ahhoz, hogy a konzumnő kezéből kieső, barna keménykőből készített korsó, amelyben üzleti találkozások idején a hüvelyke öblítésére szolgáló hipermangános oldatot tartotta, lezuhanjon, és a hosszú ideje önmegtartóztató életet

élő, és ezért a várakozástól fölgerjedt szörny koponyájának lágyrészeire esve, azonnali halált okozzon.

A település és a fürdőcentrum vezetői nem engedhették meg, hogy az üzlet fellendülésének idején a vállalkozás legnagyobb vonzóerejét jelentő figura egyszerűen csak eltűnjön az élők sorából. A korábbi csigakezelő helyettesítette pén-tekenként, galacsinköpések idején, a szörnyet, a titkos fősatrapai cím pedig tovább élt a borrend által palackozott üvegek címkéjén. A kezelőről kiderült, hogy sokkal ügyesebben köp, mint a szörny. A sors iróniájaként, mint annak közvetett, bár vértlen gyilkosa, idővel felvette a Hajdú Böszörmény nevet, és egy jólsikerült plasztikai műtét után, amely arcát a kívánatos szintre rondította, házassághoz is segítette az egyházi és világi fórumok előtt összeadhatatlan párokat.

A település jobban virágzott, mint valaha. Nemcsak három McDonald's volt már, hanem nyílt két Pizza Hut is, meg egy Burger King. Volt helyi kábeltelevízió, és minden szombat éjjel pornóadás a korcsmárosné meg a kéményseprő főszereplésével. Még „Jani is házhoz jött”, hogy utána járjon a csodának.

A konzumnőnek, persze, el kellett tűnnie. Ő lett a hely gazdaságát megalapozó legenda hőse, mely szerint, amikor feláldozta ártatlanságát (!) a faluért, a kiéhezett szörny felfalta. Alig lehet azóta elhessegetni az önként jelentkező szűzlányokat, akik a kút kávéja körül ólálkodtak, hogy megismételjék a Hős Szűz áldozathozatalát. Emlékműve alatt (marmonkannából) szűzforrás fakadt, amelynek vize, a hüvely kiöblítése után, gyermekáldással ajándékozza meg a meddő asszonyokat. A valóságban az történt, hogy Hajdú Böszörmény meggyilkolásának koholt vádjával egész életre

szóló háziőrizetre ítélték, aminek fogatosításakor a csigakezelő felesége lett. A vállalkozótól ajándékba kapott álomvillában élnek, és Hajdúné – hiszen ma már férje viseli a szörny nevét – nem is vágyik arra, hogy a palotán kívüli világot lássa. Ott is ő uralkodik ugyanis. A helyi televízió Hajdúné élettörténetéből készült sorozatokat nyomja, és szörnyűmártíromságának kegytárgyaiként, egykori korsójának cserepeit az emberek eksztatikus imádattal veszik körül. A helyi plébános már megtette a lépéseket boldoggá avatásának érdekében.

Metaforikus erejű mondás őrzi emlékét: „Addig jár a korsó a kútra, amíg el nem törik.”

Mindenki tudja, hogy azzal a korsóval eltört az őgyöngye élete is.

Milyen egyszerű lett volna, persze, a választott példázatot azon a vulgáris szinten interpretálni, hogy teszem azt, példának okáért, a Cigányfürdő című, agonizáló lap a lány a korsóval, a korsó maga a kisebbségi szemléletű kultúra, a kút a Soros Alapítvány vagy a Költségvetés, a Partizán Szövetség, a Kisebbségi Hivatal, az MTV, a Duna TV vagy bármilyen szerv (leszámítva a hímtagot), a bokor mögül előbukkanó, vagy egyszerűen csak a légyottra érkező, a szerelmes nem-férj pedig, ne adj' Isten, Tabajdi Csaba, Farkas Flórián, Fátyol Tivadar, Horn Gyula, akárki (akár, ha lehet, külföldi Jederman), csak hogy mondjak egy nevet: a Cigányzenekar, a 100 tagú (bár, ahogy egyszer láttam őket, nem mindegyikük hímtagú).

Ha ez az álom igaz lenne, akkor talán még reménykedhetnénk abban, hogy elkészítésre készülő lapocskánk fennmaradásának záloga lehetne az egyik eufemizált cserép.

